

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİLİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİNE İLİŞKİN AMPİRİK BİR ÇALIŞMA

Süleyman DÜNDAR*
Veysel AĞCA**

Öz

Girişimcilik literatürüne bakıldığında son 20 yılda girişimcilikle ilgili araştırmalarda ve uygulamalarda giderek yenilenen ve güçlenen bir eğilim göze çarpmaktadır. Bu girişimsel devrimin gelecek on yıllarda da artarak devam edeceği tahmin edilmektedir. Girişimciliğin giderek artan öneminden dolayı, bireylerin girişimsel eğilimlerinin şekillenmesine etki eden girişimcilik özelliklerinin incelenmesi ve ortaya konulmasına yönelik çalışmaların pratik bir değere sahip olduğu kabul edilmektedir. Bu nedenlerden dolayı bu çalışmada geleceğin girişimcileri olarak görülen üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin onların girişimcilik eğilimlerine etkileri araştırılmaktadır.

Bunun için öncelikle gelecekte girişimci olmayı hedefleyenlerle hedeflemeyenler arasında, girişimcilerin psikolojik özelliklerine göre fark olup olmadığı araştırılmıştır. Ayrıca cinsiyet, eğitim, ailenin iş ve gelir durumuna göre öğrencilerin girişimcilik özellikleri karşılaştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre gelecekte girişimci olmayı planlayan öğrencilerin (girişimcilik kariyeri planlayanların) girişimci olmayı planlamayanlara göre daha fazla girişimcilik özellikleri olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Girişimci, girişimcilik, girişimcinin özellikleri, üniversite öğrencisi.

---

* Yrd.Doç.Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, İşletme Bölümü, AFYONKARAHİSAR, dundar@aku.edu.tr

** Yrd.Doç.Dr, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İşletme Bölümü, AFYONKARAHİSAR, agca@aku.edu.tr

Abstract

Entrepreneurial Characteristics of Afyon Kocatepe University Undergraduate Students : An Empirical Study

In the last two decades, there has been witnessed a gradually strong current and renewed interest in entrepreneurial researches and practices in the entrepreneurship literature. It seems that this entrepreneurial revolution is going to be sustained into next decades. Given the increasing importance of entrepreneurship, it is accepted that researches in examining and identifying entrepreneurial characteristics, effecting entrepreneurial inclination and interest of individuals have practical values. Therefore, in this study, effects of individual characteristics of university students on their entrepreneurial inclination and interests as potential future entrepreneurs have been examined.

In this study, at first the differences between those who plan to become entrepreneurs in the future and those who don't in accordance with psychological characteristics of individuals have been examined. Furthermore, entrepreneurial characteristics of university students have been compared based on their sex, education, and their family job and income. Research results show that students who plan to have entrepreneurial carrier in the future have higher entrepreneurial characteristics than students who don't.

Keywords: Entrepreneur, entrepreneurship, characteristics of entrepreneur, university student.

GİRİŞ

Girişimciliğin, yeniliklerin ortaya çıkması, yeni istihdam alanları yaratılması, yeni sektörler ve işletmeler kurulması ve ekonomik büyümenin ve toplumun refah seviyesinin artması bakımından ekonomik ve sosyal hayatta oynadığı rol birkaç yüzyıldır bilinmektedir. Girişimciliğin örgütsel seviyedeki etkileri ve ekonominin bütününe (geneline) yaptığı katkıları göz önüne alındığında girişimciler, toplumda itici bir güç oluşturan, yenilikleri öncelikle takip eden ve uygulayan bireyler olarak değerlendirilmektedirler. Bu nedenle girişimcilik literatüründe, başarılı girişimcilerin bazı olumlu özelliklere sahip oldukları ileri sürülmektedir. Girişimciliğin öneminden kaynaklanan bu ilgi, akademisyenleri daha çok girişimciliği, girişimci birey perspektifinden ele almalarına neden olmuştur. Girişimciliğin akademik çevrelerden gördüğü bu ilgi, onun üniversitelerde bir bölüm olarak ya da çeşitli ders programlarında yer almasını sağlamıştır. Örneğin Amerika'da 1993'te 400'den fazla üniversitede girişimcilik eğitimi verilmeye başlanmıştır. Ayrıca, Birleşmiş Milletler gibi önemli uluslararası kuruluşlar, Avrupa Birliği ve daha pek çok ülke çeşitli

politikalar ve eylem planları hazırlayarak girişimciliğin toplumda geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasında etkin rol oynamaktadırlar.

Girişimcilik eğitimi, özellikle gençlerin girişimsel tutum ve davranışlarının oluşmasında en önemli faktörlerin başında gelmektedir. Genel olarak eğitimin gençlerin tutum ve gelecekle ilgili arzu ve hayalleri üzerindeki etkisinden dolayı potansiyel girişimcilerin yetiştirilmesi ve geliştirilmesi bakımından da eğitimin bir gereksinim olarak önemi anlaşılmaya başlanmıştır. Literatürde, gelecekteki girişimciler olarak görülen, üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri ili ilgili ampirik çalışmalarda artış görülmektedir. Bu çalışmalarda, daha çok öğrencilerin girişimcilik tutum ve bilgilerinin gelecekte kendilerine ait girişimler başlatma eğilimlerini şekillendirdiği ileri sürülmektedir. Bu tür çalışmaların, girişimciliği yaygınlaştıracak uygun eğitim programlarının geliştirilmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bu tür çalışmalardan elde edilen bulguların daha fazla üniversite öğrencisini kendi işlerini kurmaya yönlendireceği ve daha belirgin politika oluşturmaya kaynaklık edeceği ileri sürülmektedir(Wang ve Wong, 2004: 163).

Yeni bir firma kurma, büyük ölçüde bireysel bir karar olduğundan dolayı bir birey olarak girişimcinin nitelikleri veya özellikleri girişimcilik çalışmalarının merkezinde yer almaktadır. Bir firmanın kuruluş aşamasında bir girişimcinin sahip olması gerekli önemli özellikler, yenilikçilik, risk alma isteği, belirsizlik koşulları altında karar alma arzusu, başarı gereksinimi, kendine güven, kendi kaderine hakim olma becerisi ve eylemde bulunma isteği olarak belirtilmektedir. Girişimciliğin giderek artan öneminden dolayı, bireylerin girişimsel eğilimlerinin şekillenmesine etki eden girişimcilik özelliklerinin incelenmesi ve ortaya konmasına yönelik çalışmaların pratik bir değere sahip olduğu kabul edilmektedir. Ayrıca girişimcilik literatüründe kadın girişimciler, iç girişimciler, etnik girişimciler gibi çeşitli girişimci topolojileriyle birlikte geleceğin potansiyel girişimcileri olan üniversite öğrencilerine yönelik çalışmaların yapıldığı da görülmektedir. Bu nedenlerden dolayı bu çalışmada geleceğin girişimcileri olarak görülen üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinden hareketle onların girişimcilik eğilimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bunun için öncelikle gelecekte girişimci olmayı hedefleyenlerle hedeflemeyenler arasında, girişimcilerin psikolojik özelliklerine göre farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Daha sonrada cinsiyet, eğitim, ailenin iş ve gelir durumu gibi öğrencilerin çeşitli demografik özellikleriyle girişimcilik özellikleri arasındaki ilişkiler araştırılmaktadır.

1. GİRİŞİMCİ VE GİRİŞİMCİLİK

Girişimcilik, çok boyutlu bir kavramdır. Girişimcilik kavramı, daha çok girişimci birey perspektifinden ele alınarak araştırılmaktadır. Girişimcilikle

ilgili yapılan tanımlamalarda bu görülmektedir. Girişimcilik tanımlarının hemen hepsinde akademisyenler tarafından üzerinde mutabakat sağlanan konu; girişimcilerin sahip olduğu davranış biçimleridir. Üzerinde görüş birliğine varılan bu davranışlar; (1) inisiyatif alma, (2) kaynakları ve koşulları kullanılabilir değerlere dönüştüren sosyal ve ekonomik alanlarda düzenleme yapma, (3) risk alma ve başarısızlığı kabul etmedir (Hisrich ve Peters, 2002: 10).

Girişimcilik kavramı, köken itibariyle Fransız Cantillon'un kullandığı ve girişimci anlamına gelen "entreprendre" terimine dayanmaktadır. 1755'de Fransız Cantillon bu terimi, ekonomik parametreler içerisinde, kazanç elde etmeyi ve belirsizliği göğüslemeye arzulu, önsezi (basiret) ve yaratma yeteneği olan bir bireyi tanımlamak için kullanmıştır (Culhane, 2003: 19). Pek çok akademik araştırmanın içerisinde yer aldığı modern girişimcilik kavramı, etkili bir biçimde Schumpeter (1934) tarafından ifade edilmiştir. Schumpeter'e göre vizyoner ve yenilikçi biri olarak girişimci, "yaratıcı yıkım" çabasıyla mevcut kaynak kombinasyonlarının yerini alacak yeni kaynak kombinasyonlarıyla yeni ürünler, süreçler, pazarlar oluşturan kişidir.

Girişimcilik kavramı, literatürde pek çok yazar tarafından farklı boyutları vurgulanarak tanımlanmaya çalışılmıştır. Kavramla ilgili yapılan bütün tanımlamalarda ortak nokta girişimciliğin çeşitli fırsatların değerlendirildiği bir süreç olarak ele alındığıdır. Yapılan tanımlara bakıldığında, Gartner, Low ve MacMillan gibi bazı araştırmacılar girişimciliği kısa ve basitçe, "yeni organizasyonların veya işlerin yaratılması" ya da Schumpeter gibi "ürünlerin, süreçlerin, organizasyonların ve pazarların yeni bileşenlerinin oluşturulması" şeklinde tanımladıkları görülmektedir. Diğer bir çok araştırmacı da daha detaylandırılmış tanımlar yapmışlardır. Bir süreç olarak ele alınan bu tanımların bazıları aşağıda yer almaktadır:

Dollinger (1999) girişimciliği, risk ve belirsizlik koşulları altında kazanç elde etmek ve büyümek amacı ile yenilikçi bir ekonomik girişimin ve organizasyonun oluşturulması süreci olarak tanımlamıştır. Diğer bir tanıma göre de girişimcilik, gerekli zaman ve çabanın tahsis edilmesiyle finansal, psikolojik ve sosyal risklerin alınması yoluyla parasal kazançların ve kişisel tatminin elde edildiği katma değeri olan farklı şeyler ortaya koyma sürecidir (Hisrich ve Peters, 2002:10). Üzerinde konsensüsün (uzlaşma) giderek oluşmaya başladığı bir tanıma göre girişimcilik; yeni veya mevcut (kurulu) bir organizasyon içerisinde, yaratıcılık ve yenilik yapma yoluyla değer yaratmak üzere bir fırsatın ortaya çıkarılması ve geliştirilmesi, kaynakların veya girişimcinin konumuna bakmaksızın bu fırsattan yararlanma sürecidir (Churchill, 1992: 586). Bu tanımda girişimcilik, hem bireysel hem de organizasyonel seviyede ele alınmaktadır.

2. GİRİŞİMCİLERİN ÖZELLİKLERİ

Girişimcilik, bireyin tutum ve yetenekleriyle ilgili bir olgudur. Bir kişinin girişimci olabilmesi için risk ve sorumluluk üstlenebilme, yeniliklere açık olma, büyüme tutkusuna, dinamik bir kişilik yapısına ve daha başka bir takım niteliklere sahip olmayı gerektirdiği çeşitli araştırmacılar tarafından ileri sürülmektedir. Literatürdeki farklı girişimcilik okullarının bu tutum ve özellikleri açıklarken değişik noktalar üzerinde yoğunlaştıkları görülmektedir. Örneğin büyük insan okulu, girişimci bireyi; sezgi, kuvvet, enerji, sebat ve öz saygı ile doğan insan olarak görürken, klasik okul, girişimciyi; yenilik, yaratıcılık ve icat etme özellikleriyle tanımlamaktadır. Yine yönetim okulu, girişimciyi, organize eden, yöneten, risk alan biri olarak ele alırken, liderlik okulu ise onu motive eden ve yönlendiren biri olarak tanımlamaktadır (Koh, 1996: 13; Naktiyok, 2004: 21).

Pek çok çalışmada girişimcinin özelliklerinden bahsedilmesine rağmen, literatürde genel kabul gören bir özellikler listesi görmek ve oluşturmak oldukça zordur. Girişimcilerin çok çeşitli eğitim geçmişine sahip oldukları, çok farklı aile ortamlarından geldikleri ve farklı iş deneyimlerine sahip oldukları görülmektedir. Burada, literatürde, girişimci bireylerin üzerinde durulan özellikleri ortaya konduktan sonra üzerinde çokça vurgu yapılan bazı psikolojik ve demografik özellikler kısaca tanıtılacaktır.

2.1. Girişimcilerin Bireysel (Psikolojik) Özellikleri

1950'lerden önce kimin girişimci olabileceği veya olamayacağıyla ilgili belirleyici faktörler konusunda araştırmaların yapıldığı görülmektedir. 1960'larda, özellikle McClelland girişimci bireylerin girişimci olmayanlardan daha fazla başarı gereksinimi duydukları ve risk almaya daha meyilli olduklarını ileri sürmüştür. McClelland (1961) bazı toplumların daha fazla girişimci bireyler ortaya çıkardığını ileri sürmektedir. Bunun sebebinin de bu toplumlardaki sosyalleşme sürecine bağlı olarak ortaya çıkan bireylerdeki daha yüksek başarı gereksiniminden kaynaklandığını ifade etmektedir. Başarı gereksinimi, psikolojik bir faktördür. Kararlarda bireysel sorumluluk alma, hedefler belirleme ve onları kişisel çabayla gerçekleştirme ve çevreden "geri bildirim" alma arzusu bu faktörün açığa vurulmuş şeklidir. McClelland bireylerdeki yüksek başarı gereksiniminin, girişimsel mesleklere girme konusunda etkili olduğunu ileri sürmüştür.

Kets de Vries (1977) girişimsel kişilikle ilgili onbir ampirik çalışmayı tarayarak girişimci bir bireyin kişiliğinin karmaşık bir psikolojik resmini ortaya koymuş, girişimcilerin özellikle yüksek başarı gereksinimine, özerkliğe, bağımsızlık ve makul risk alma özelliklerine sahip olduklarını tespit etmiştir.

Başarılı girişimcilerin bireysel özellikleri ve sosyo-kültürel geçmişleri üzerine 1980'li ve 1990'lı yıllarda da pek çok önemli araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Timmons (1994) bu konuda 50'den fazla çalışmayı analiz ederek girişimcilerin altı genel özelliği üzerinde bir konsensüs ortaya koymuştur. Bu özellikler; (1) sorumluluk ve kararlılık, (2) liderlik, (3) fırsat tutkusu, (4) risk ve belirsizlik toleransı, (5) yaratıcılık, kendine güven ve uyum yeteneği ve (6) başkalarını geçme veya üstün olma güdüsüdür. Yine aynı araştırma içerisinde bir bireyin girişimci olma ve görevinde başarılı olma şansını etkileyen demografik ve kültürel geçmişlerini de incelemiştir. Ortaya çıkan özellikler, girişimci bir ebeveyn çocuğu olmak, birden fazla işten atılmış olmak, göçmen veya göçmen bir ailenin çocuğu olmak, ailenin en büyük çocuğu olmak ve üniversite veya kolej mezunu olmak gibi özellikleri kapsamaktadır.

Ayrıca 1980'lerden sonra bir çok çalışmada da girişimci bireyin özelliklerinin bir çok nokta üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu özellikler de, (1) makul risk alma eğilimi, (2) belirsizliği tolare etme yeteneği, (3) içsel kontrol odağı (alanı), (4) özerklik, üstünlük, bağımsızlık ve kendine saygı gereksinimi, (5) düşük seviyeli onaylanma ve destek gereksinimi, (6) yenilik yapma yeteneği ile (7) pazarın nasıl işlediği, imalat "know how" bilgisi, pazarlama becerileri, iş idaresi yetenekleri ve işbirliği yetenekleri olarak ortaya konmuştur. Bu özellikler, bir yönetici için gerekli olduğu kadar bir girişimci için de gerekli özelliklerdir (Sexton ve Bowmen, 1985:131; Littunen, 2000: 2).

Girişimcilikle ilgili çalışmalarda, yer verilen, girişimci bir bireyin temel özellikleri olan; kontrol odağı, başarı gereksinimi, makul risk alma, kendine güven, belirsizliğe karşı tolerans ve yenilikçilik özellikleri aşağıda açıklanmaktadır.

2.1.1. Kontrol Odağı

Girişimcilerin temel psikolojik özelliklerinden biri olan kontrol odağı, bir bireyin yaşamı boyunca olaylar üzerinde sahip olduğu kontrol duygusunu göstermektedir (Hisrich ve Peters, 2002: 66). Rotter (1966)'a göre bir bireyin kontrol odağı içsel veya dışsal olarak görülebilir. İçsel kontrol odağına sahip olma, bireyin kendi yaşamıyla ilgili olaylar üzerindeki kontrole işaret eder; diğer bir deyişle bireyin eylemlerinin sonuçları ya bireyin kendi davranışına ya da bireyin özelliklerine bağlı olarak gelişir (Littunen, 2000: 2). Diğer taraftan bireyin kendi faaliyetleri ile ilişkisi olduğu olayların kendi kontrolü dışında olduğunu algılamasına da dışsal kontrol odağı denmektedir. İçsel kontrol odağına sahip olanlar, faaliyetlerinin sonuçlarını kendi üstünlük veya eksikliklerinin belirlediğine inanırlar. Bundan dolayı içsel kontrol odaklılık;

yetenek, çok çalışma, kararlılık ve elde edilen sonuçların planlayıcısı olma gibi özelliklere vurgu yapmaktadır (Naktiyok, 2004: 25).

Erken dönemdeki araştırmalar başarıyı kovalayan bireylerin genellikle iç kontrol odaklı olduklarını ortaya koymuştur. İçsel kontrol odağı ile başarı gereksinimi (başarılı olma ihtiyacı) arasındaki bu ilişki bazı araştırmacıları girişimci bireylerin içsel bir yapıya sahip olduklarına inanmaya sevk etmiştir (Sexton ve Bowman, 1985 : 131). İnsanların yaşamlarındaki bireysel kontrol inancı, önemli olayları algılamalarını, yaşama dair tutumlarını ve çalışma davranışlarını etkilemektedir. Şirket kurucularının veya çalışanlarının sahip oldukları içsel kontrol odağı ile şirketlerinin performansı arasındaki pozitif ilişkinin varlığı bu yargıyı güçlendirmektedir. Konuyla ilgili literatürdeki ampirik bulgular, içsel kontrol odağının girişimsel bir özellik olduğunu ortaya koymaktadır (Koh, 1996: 14).

2.1.2. Başarı Gereksinimi

Başarı gereksinimi de girişimci bireylerin psikolojik özellikleri arasında önemli bir yere sahiptir. Başarı gereksinimi bir bireyin tanınma (fark edilme) ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Girişimcilikle ilgili araştırmalarda pek çok araştırmacı özellikle girişimci bireyin psikolojik özellikleri konusunda McClelland (1961)'in "başarı gereksinimi" teorisine başvurmuştur. Bu teoriye göre, güçlü bir başarı gereksinimine sahip bireyler sorunları çözmede, hedefler belirlemede, belirledikleri hedefleri kendi çabalarıyla gerçekleştirmede bireysel sorumluluk sergilemenin yanında, şans yerine, yeteneğin bir sonucu olarak makul riskler üstlenmektedirler. Yüksek başarı gereksinimi, bireyleri girişimcilikle meşgul olmaya ve girişimcilik için kendi tarzlarını oluşturmaya sevk etmektedir (Littunen, 2000: 2). Yüksek başarı gereksinimli bireyler başarılı olmak için güçlü bir arzuya sahiptirler ve sonuçta da daha girişimsel davranmaktadırlar. Başarı gereksinimi ve girişimcilik arasındaki önemli ilişkiye işaret eden kanıtlar literatürde çok geniş yer bulmaktadır. Örneğin Johnson tarafından yapılan bir çalışmada girişimcilik literatüründeki 23 önemli çalışmanın 20'sinde başarı gereksinimi ve girişimcilik arasında oldukça tutarlı bir ilişki ortaya konmuştur. Yine son zamanlardaki çalışmalarda girişimcilerin girişimci olmayanlardan daha fazla başarı gereksinimine sahip oldukları ortaya çıkmıştır (Koh, 1996:14).

2.1.3. Makul Risk Alma Eğilimi

Girişimci tanımlarının pek çoğunda "makul riskler alma eğilimi" bir girişimcilik özelliği olarak ifade edilmektedir. 18.y.y. başlarında Richard Cantillon girişimciyi risk alan biri olarak adlandırmaktadır. O günden günümüze kadar girişimci tanımlarının çoğunda finanssal, sosyal ve psikolojik

bakımdan risk alma girişimsel sürecin parçası olarak ele alınmaktadır. Her ne kadar girişimcileri ve yöneticileri karşılaştıran iki önemli çalışma grubu arasında risk alma eğilimi bakımından önemli farklar bulunmamakla birlikte (Sexton ve Bowman, 1985: 131) risk alma girişimcileri girişimci olmayanlardan ve hatta bazı yazarlara göre de yöneticilerden ayırt eden bir özellik olarak ele alınmaktadır. Risk, gelecekteki olayların belirsizliği nedeniyle kaybetme olasılığını ifade etmektedir. Alınacak riskin büyüklüğü, hem getiriye hem de belirsizlik derecesine bağlı olarak değişmektedir. Girişimciler için belirgin getiriler bağımsızlık, başarı, ve yenilik olarak ele alınmaktadır. Girişimcilik süreci içerisinde finansal, sosyal ilişkiler, kariyer, psikolojik ve sağlık bakımından algılanan riskler elde edilecek getiri ile yakından ilgilidirler.

Risk alma eğilimi, karar verme durumunda, bireyin şansını deneme eğilimi olarak tanımlanmaktadır. Girişimciler, makul risk alan bireyler olarak değerlendirilmektedirler. Girişimciler bir kazancın gerçekleştirilmesinde kontrol veya yetenek derecesine sahip olduklarını hissettikleri durumlarda makul riskleri alma eğilimindedirler(Koh, 1996: 15).

2.1.4. Belirsizliğe Karşı Tolerans

Belirsizliğe karşı tolerans, belirsiz durumlar hakkında bilgiyi organize eden bir bireyin bulunduğu durumu etkileyen bir bireysel özelliktir. Bir durumu yapılandırmak için yeterli bilgi olmadığı zaman belirsiz bir durumun olduğu söylenebilir. Bir bireyin belirsiz bir durumu algılaması ve ona yaklaşımı, kullanışlı bilgiyi organize etme biçimi, onun belirsizlik toleransını yansıtır (Koh, 1996: 15; Naktiyok; 2004: 26). Yüksek belirsizlik toleransına sahip bir birey, belirsiz durumlara meydan okuyan ve daha iyi performans göstermek için bu zor durumların üstesinden gelmeye çabalayan kişidir. Girişimciler sadece belirsiz bir çevrede faaliyet göstermekle kalmazlar, hırslı bir biçimde bilinmeyene yönelme ve gönüllü olarak belirsizliğe yönelme eğilimindedirler (Kaya, 2001: 544-545). Bu yüzden belirsizlik toleransı girişimsel bir özelliktir ve girişimcilik eğilimi olanların diğerlerinden daha fazla belirsizlik toleransı sergilemeleri beklenmektedir.

Belirsiz durumları tolere etme yeteneği, risk alma biçimiyle de pozitif olarak ilişkilidir. Risk alma, belirgin bir biçimde belirsizlik toleransı seviyesini gerekli kılmaktadır. Aynı koşullar altında belirsizlik toleransı olmayan bireylerin daha fazla risk seviyesi algıladıkları, araştırmacılar tarafından ifade edilmektedir.

2.1.5. Kendine Güven

Kendine güven, bireyin kendi hakkında, olumlu ve gerçekçi tutuma sahip olmasıdır. Kendine güven, bireye yaşamının kendi kontrolü altında olduğu duygusunu vermektedir. Bu bağlamda kendine güven duyan bireyler, daha çok kendi yeteneklerine güvendiklerinden diğerlerinin onayına bağlı kalmama eğilimindedirler. Bu yönüyle kendine güven, bireyin neyi başarabileceği konusunda kendine inanması anlamındadır. Bir girişimci için kendine güven, belirlediği hedefleri başarabileceğine inanmasıdır. Diğer bir ifadeyle, bir girişimci kendi işinde, kendisine saygı duyar ve işi başaracağına dair yeteneklerine güven duyarsa başarılı olur ve kendine güveni artar.

Bazı araştırmacılar, girişimcilerin sahip olması gerekli olan kendine güven özelliğiyle risk alma, içsel kontrol odağı ve belirsizliğe karşı tolerans özellikleri arasında bağlantı olduğunu ileri sürmektedirler. Bir çok araştırmada da, girişimcilerin girişimci olamayan bireylere göre daha yüksek seviyede kendine güven duygusuna sahip bireyler oldukları ortaya konmuştur(Koh, 1996: 15).

2.1.6. Yenilik

Yenilik kavramı, girişimciliğin ayrılmaz bir parçasıdır. Gerçekte yeni bir şey ortaya koyma anlamına gelen yenilik, bir girişimcinin en zor görevlerinden birisidir. Yenilikçilik, yaratma ve kavramsallaştırma yeteneğini gerektirdiği gibi işi etkileyen çevresel koşulları kavrama yeteneğini de gerektirmektedir. Yenilik, yeni bir ürün veya süreç geliştirme, yeni bir dağıtım kanalı oluşturma, yeni bir örgütsel yapı veya metot geliştirme gibi faaliyetleri kapsayabilmektedir (Hisrich ve Peters, 2002: 9).

Yenilik, yaratıcı fikirlerin başarılı bir şekilde uygulanması ve sonuçlandırılmasıdır. Yenilik yaratmak; yeni bir fikir, yeni bir teori, yeni bir icat ya da yeni bir yönetim biçimi olabilir. Girişimci, mevcut olmayana ortaya çıkaran, yenilik yapan, değer ve refah yaratan kişidir. Yenilik, yetenek, yaratıcılık ve bilgi gerektirir. Yenilikçilik girişimcilerin belirgin bir özelliğidir(Arslantaş, 2001:20).

2.2. Girişimcilerin Demografik Özellikleri

Literatürde kimlerin girişimci olabileceğini belirlemede, demografik özelliklerin de ele alınarak değerlendirildiği görülmektedir. Girişimci bireylerin demografik özelliklerinin başında aldıkları eğitim, cinsiyet, yaş, geçmiş dönemden kazanılan iş tecrübesi, girişimci bir aile çevresinden gelme ve ailenin ilk çocuğu olma gibi özellikler gelmektedir (Coulter, 2003: 26). Girişimciliğe

etki eden bu demografik özellikler literatürde şu şekilde açıklanmaktadır (Hisrich and Peters, 1995: 55-58 ve Kutaniş vd., 2006: 390-391).

Aile: Geçmişten günümüze kadar yapılan bir çok çalışmada, girişimcilerin aile çevresi, ailenin kaçınıcı çocuğu olduğu, ailenin işi, sosyal statü ve akrabalık ilişkileri incelenmiştir. Ailenin girişimci bir aile olması, özellikle de babanın kendi işine sahip olması bireyin girişimciliğini etkileyen önemli bir durum olduğu ifade edilmektedir. Tüm girişimciler açısından kendi işine sahip babalar, güçlü bir tetikleyici rol üstlenmekte ve girişimciler kariyerlerini belirlerken bu kişilerden etkilenmektedirler.

Eğitim: Literatürde, girişimcilerin bir girişimi başlatırken özellikle karşılaştıkları problemlerin üstesinden gelirken eğitimin çok önemli olduğu vurgulanmaktadır. Biçimsel(formel) eğitim gerekli olmamasına rağmen iş hayatında başarı için önemli bir unsur olarak görülmektedir. Kadın olsun erkek olsun girişimcilerin başlattıkları girişimin teknik yönünün yanında, finans, stratejik planlama, pazarlama ve yönetim alanlarında eğitim ihtiyaçları vardır. Ayrıca, girişimcilikte yazılı ve sözlü iletişim becerileri de çok önemli bir yere sahiptir.

Yaş: Yaş ile girişimcilik eğilimi arasında ilişki olduğu yapılan çalışmalarda ortaya konmuştur. Bireylerin girişimcilik kariyerine başlama dönemi, 22-55 yaş arası dönemlerdir. Bu yaşlar dışında da girişimcilik kariyerine başlamak mümkün olmasına rağmen girişimcilikte başarı için yüksek enerji ve finansal destek gerekli olmaktadır.

İş Tecrübesi: Bazı alanlarda uzmanlığa sahip olmak çok önemlidir. Finans (özellikle risk sermayesi) dağıtım kanallarının geliştirilmesi, ileri seviye de ürün ve hizmet geliştirme, pazar planları hazırlama alanlarında kişinin bilgi, deneyim ve yetenekleri yeni bir girişim başlatmada önemli kolaylaştırıcı unsurlar olarak değerlendirilmektedir.

Rol Modelleri: Rol modelleri, girişimcilerin kariyerlerine etki eden önemli bir faktördür. Rol modelleri; aile, kardeş veya diğer başarılı akrabalar hatta ulusal alanda çalışan diğer başarılı girişimciler olabilmektedir. Rol modelleri hem girişime başlama sürecinde hem de girişime başladıktan sonra bir destek sistemi olarak etkilerini devam ettirebilmektedirler.

Cinsiyet: Cinsiyetle ilgili yapılan çalışmalarda genel olarak ortaya çıkan sonuç erkeklerin kadınlardan daha fazla bir girişim ve iş başlatmaya yatkın oldukları yönündedir. Erkeklerin kadınlardan iki kat daha fazla girişimciliğe yatkın oldukları ortaya çıkmıştır (Coulter, 2003: 36). Dünya genelinde erkek girişimcilerin sayısı kadın girişimcilerden oldukça fazladır. Mesela ülkemizde

bütün girişimciler içinde kadınların payı sadece %3, AB ülkeleri arasında en fazla kadın girişimcinin olduğu İtalya da bile bu oran %8'dir(Tekinay, 2003:106). Kadın girişimcilerin, genelde erkeklerin etkili bulunduğu faaliyet alanlarında çalışması, örnek alacakları hemcinslerinin az sayıda olması ve fon sağlamada karşı cinsleri ile karşılaştırdıklarında daha çok güçlüklerle yüz yüze gelme gibi nedenlerle, erkek girişimcilere oranla baş etmek durumunda oldukları sorunları daha fazladır. Bunun yanında, doğaları gereği belli durum ve koşullarda karşı cinsleri kadar kendinden emin ve ısrarcı olma ve kendini güdeleyebilme gibi özelliklerden yoksun bulunabilmektedirler. Bütün bu olumsuz etkenlere karşın gün geçtikçe kadının girişimcilik alanında daha büyük mesafeler aldığı ve hizmetler gibi bazı alanlarda erkeklere oranla daha başarılı olduğu görülmektedir. Kadınlar girişimci olarak bazı iş alanlarında daha fazla kabul görmüşlerdir. Dünya genelinde, güzellik salonları, hemşirelik okulları ve kadın elbiseleri, çocuk giyimi veya eşyası satan işyerleri genelde kadınlar tarafından işletilmektedir (Gürol, 2000: 225).

3. ARAŞTIRMANIN AMACI VE HİPOTEZLERİ

Girişimcilik literatüründe risk alma eğilimi, belirsizlik toleransı, başarıma ihtiyacı, içsel kontrol odağı, yenilikçilik, kendine güven duyma gibi kişisel özellikleri yüksek olan bireylerin girişimci olma eğilimlerinin yüksek olduğu savunulmaktadır. Ayrıca bireylerin girişimcilik eğilimlerini etkileyen; aile çevresi, eğitim, kişisel değerler, yaş, cinsiyet, iş tecrübesi, rol modelleri gibi faktörlerin varlığı konusunda da pek çok çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu araştırmanın amacı Afyon Kocatepe Üniversitesinde, lisans düzeyinde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin girişimcilik özelliklerini ortaya çıkarmak ve öğrencilerin girişimcilik özelliklerinin, demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini incelemektir. Ayrıca, gelecekte girişimcilik kariyeri planlayan öğrencilerle başkasının işinde ücretli çalışmayı düşünen öğrenciler arasında girişimcilik özellikleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olup olmadığını belirlemektedir. Gelecekte girişimci olmayı planlayanların risk alma eğilimi, belirsizlik toleransı, başarıma ihtiyacı, içsel kontrol odağı, yenilikçilik, kendine güven duyma özelliklerinin gelecekte girişimci olmayı planlamayanlara göre daha yüksek olması beklenmektedir. Bu doğrultuda test edilmek üzere aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur:

Hipotez 1: Gelecekte girişimcilik kariyeri planlayanların girişimcilik özelliği girişimcilik kariyeri planlamayanlara göre daha yüksektir.

Hipotez 2: Gelecekte girişimcilik kariyeri planlayanların içsel kontrol odağı girişimci olmayı planlamayanlara göre daha yüksektir.

Hipotez 3: Gelecekte girişimcilik kariyeri planlayanların başarıma ihtiyacı girişimci olmayı planlamayanlara göre daha yüksektir.

Hipotez 4: Gelecekte girişimcilik kariyeri planlayanların risk alma eğilimi girişimci olmayı planlamayanlara göre daha yüksektir.

Hipotez 5: Gelecekte girişimcilik kariyeri planlayanların belirsizlik toleransı girişimci olmayı planlamayanlara göre daha yüksektir.

Hipotez 6: Gelecekte girişimcilik kariyeri planlayanların kendine güven duyma özelliği girişimci olmayı planlamayanlara göre daha yüksektir.

Hipotez 7: Gelecekte girişimcilik kariyeri planlayanların yenilikçilik özelliği girişimci olmayı planlamayanlara göre daha yüksektir.

Hipotez 8: Erkek öğrencilerin girişimcilik özelliği bayan öğrencilere göre daha yüksektir.

Hipotez 9: Farklı alanlarda eğitim alan öğrencilerin, girişimcilik özelliklerinde farklılık vardır.

Hipotez 10: Anne ve/veya babası kendi işini kurmuş olan öğrencilerle, anne ve/veya babası ücretli çalışan öğrencilerin girişimcilik özellikleri arasında farklılık vardır.

Hipotez 11: Öğrencinin ailesinin ortalama geliri ile öğrencinin girişimcilik özelliği arasında ilişki vardır.

Hipotez 12: Yaşamlarının büyük bölümünü geçirdiği yerleşim yerinin büyüklüğüne göre öğrencilerin girişimcilik özelliklerinde farklılık vardır.

4. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Araştırmanın evrenini, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Mühendislik Fakültesi ve Veteriner Fakültesi'nde 2005-2006 bahar döneminde son sınıfta öğrenim gören 1200 öğrenci oluşturmaktadır. Son sınıf öğrencilerinin seçilmesinin nedeni, öğrencilerin lisan eğitimini tamamlamak ve iş hayatına atılmak üzere olmalarıdır. Dört farklı fakülte öğrencilerinin seçilmesinin nedeni öğrencilerin farklı alanlarda almış oldukları eğitimin girişimcilik özellikleri üzerindeki etkisinin ortaya çıkarılmasıdır. Anket uygulaması, araştırmanın amacı açıklanarak, sınıf ortamında 600 öğrenciye elden dağıtılmış ve 580 öğrenciden

cevap alınmıştır. Yapılan ön inceleme sonucunda 559 anket formunun tam olarak doldurulduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla araştırmanın örnekleme, evrendeki her bireyin örnekleme eşit olarak girmesine imkan veren tesadüfi örnekleme yöntemiyle ulaşılan 559 öğrenciden oluşmaktadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Güvenirliliği ve geçerliliği bir çok çalışmada test edilmiş olan bu anketin, daha çok Kuzey Amerika ve Batı Avrupa literatüründe yer aldığı görülmektedir (Koh, 1996 ve Kutaniş vd., 2006). Söz konusu anketin orijinali anketin sahibi olan Koh ile doğrudan iletişim kurularak elde edilmiş ve Türkçe'ye çevrilmiştir. Anket formundaki ifadelerin anlaşılabilirliği ile ilgili olarak, 90 öğrenci üzerinde pilot çalışma yapılarak ölçeğin geçerliliği ve güvenirliliği sağlanmıştır. Araştırma konusunun nitel özelliğinden dolayı, pozitif yönlü yargıya ve algılamaya dayalı ifadelerden oluşan soru formu seçilmiştir. Cevap formu olarak da 5-li likert tipi tutum ölçeği seçilmiştir.

Anket formu, iki kısımdan oluşmaktadır. *Birinci kısım*; araştırmanın kontrol değişkenlerinin yer aldığı 12 soruluk kısımdır. Bu kısımda araştırmaya katılanların cinsiyeti, hangi fakülte öğrencisi olduğu, ailesinin iş, eğitim ve gelir durumu, fakülteden mezun olduktan sonra girişimcilik kariyeri planlayıp planlamadıklarına ve ailesinin hangi ekonomik gruba dahil olarak gördüklerine ilişkin sorular yer almaktadır. *İkinci kısım*; *girişimcilik modellerinde yer verilen girişimcilerin altı psikolojik özelliğini ölçmeye yönelik 36 ifadeden oluşmaktadır.* Bu kısımda yer alan soruların yedisi "içsel kontrol odağı" özelliğini, altısı "başarı gereksinimi" özelliğini, altısı "risk alma" eğilimini, altısı "belirsizlik toleransı" özelliğini, beşi, "yenilikçilik" özelliğini ve altısı da girişimcilerin "kendine güven" özelliklerini ölçmektedir. Bu kısımda oluşturulan sorular; Kuzey Amerika ve Batı Avrupa literatüründe yer alan girişimcilik modellerine bağlı olarak geliştirilen girişimsel özellikleri ölçmeye yönelik ölçeklerden (entrepreneurial self-assessment scale) ve Koh(1996) tarafından oluşturulan ölçeği kullanan (Kutaniş vd., 2006) ölçek temel alınarak hazırlanmıştır.

5. ARAŞTIRMA BULGULARININ ANALİZİ

Veriler SPSS 11.0 paket programına aktarılarak analizler yapılmıştır. Bir araştırmada kullanılan ölçeklerin anlamlı sonuçlar vermesi için, kullanılan ölçeklerin güvenilir ve geçerlilik boyutlarının araştırılması gereklidir. Araştırmada kullanılan ölçeğin Cronbach' Alpha katsayısı 0.75, ölçeğin güvenilir (Özdamar, 2004: 633) olduğunu göstermektedir. Ayrıca bir ölçeğin hangi kavram ve özellikleri ölçtüğünün belirlenmesi için yapısal geçerliliğinin de olması gerekmektedir. Bu çalışmada geliştirilen ölçeklerde yer alan

faktörlere ilişkin değişkenler arasında istatistiksel olarak orta düzeyde ve anlamlı korelasyonların olması ölçeklerin yakınsak geçerliliğe sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca farklı faktörlere ilişkin değişkenler arasındaki korelasyonların çok düşük olması ve istatistiksel olarak anlamlı olmaması ölçeklerin ayırt edici geçerliliğini desteklemektedir

Lisans eğitimi alan son sınıf öğrencilerinin girişimcilikle ilgili 36 ifadeye verdikleri cevapların değerlemesinde olumlu ifadelerle; 1:kesinlikle katılmıyorum, 2:katılmıyorum, 3:kararsızım, 4: katılıyorum, 5: kesinlikle katılıyorum, olumsuz ifadelerle; 5:kesinlikle katılmıyorum, 4:katılmıyorum, 3:kararsızım, 2: katılıyorum, 1:kesinlikle katılıyorum, rakamsal değerleri ile değerlendirilmiştir. Bu düzenlemenin sonucunda öğrencilerin 36 soruya verdikleri cevapların ortalaması 1'e yaklaştıkça girişimcilik özelliği azalmakta, 5'e yaklaştıkça girişimcilik özelliği artmaktadır.

5.1. Araştırma Örnekleminin Özellikleri

Anket çalışması sonucunda toplam 559 geçerli anket formunun geri dönüşüm sağlanmıştır. Örnekleme yer alan öğrencilerin fakülte ve cinsiyetlere göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo-1: Öğrencilerin Fakülte ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Fakülte				Toplam
	İİBF	Mühendislik	Fen Edebiyat	Veteriner	
Erkek	139	50	86	46	321
Bayan	122	25	86	5	238
Toplam	261	75	172	51	559

5.2. Öğrencilerin Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesi

Bu araştırmada bütün öğrencilerin girişimcilik özelliği ve girişimcilik özelliğini belirleyen 6 faktöre ilişkin ortalamalar ve standart sapmalar Tablo 2'de verilmiştir. Öğrencilerin girişimcilik puanı ortalaması 3.4341 bulunmuştur. Bu değerde girişimcilik özelliğine ilişkin değerlemede olumlu tarafta yer almaktadır. Girişimcilik özelliklerinden yenilikçilik özelliği 3.6615 ortalama ile öğrencilerin en iyi olduğu özelliktir. Öğrencilerin girişimci olmada en iyi yönleri yenilikçiliktir. Öğrencilerin, girişimcinin özelliklerinden biri olan belirsizliği tolere etme ortalaması 2.8453 dür. Bu özellikte öğrencilerin ortalamasının en düşük olduğu özelliktir. Belirsizliğin olduğu durumlarda iyi bir girişimcinin göstermesi gereken davranış biçimini gösteremeyeceklerini veya karasız kalacaklarını düşündüklerini göstermektedir. Diğer girişimcilik özelliklerine ilişkin ortalamalar için üzerindedir. Dolayısıyla öğrencilerde girişimciye ilişkin bu özellikler mevcuttur.

Tablo-2: Girişimcilik Özelliğinin ve Faktörlerinin Tanımlayıcı İstatistikleri

	Girişimcilik özelliği	Faktörler					
		Kontrol odağı	Başarı gereksinimi	Risk alma	Belirsizliği tolere etme	Kendine güven	Yenilikçilik
Ortalama	3.4341	3.5530	3.5689	3.3840	2.8453	3.5921	3.6615
Standart sapma	0.33508	0.59294	0.56319	0.55593	0.50036	0.58200	0.60849

Gelecekte girişimci olmayı planlayanların, girişimci olmayı planlamayanlara göre, girişimcilik özelliği ve faktörlerine ilişkin tanımlayıcı ve bağımsız iki örneklem t test değerleri ve anlamlılık düzeyleri Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo-3: Girişimci Olmayı Planlayanlarla Planlamayanların Girişimcilik Özelliği ve Faktörlerine İlişkin İstatistikler

		Fakülteden mezun olduktan sonra	Sayı	Ortalama	Standart sapma	t	p
Girişimcilik özelliği	kendi işimi kurmak isterim	ücretli çalışmak isterim	262	3.4946	0.33889	4.065	0.000
	ücretli çalışmak isterim	297	3.3808	0.32295			
Faktörler	Kontrol odağı	kendi işimi kurmak isterim	262	3.6041	0.59267	1.919	0.056
		ücretli çalışmak isterim	297	3.5079	0.59050		
	Başarı gereksinimi	kendi işimi kurmak isterim	262	3.6043	0.55855	1.399	0.162
		ücretli çalışmak isterim	297	3.5376	0.56635		
	Risk alma	kendi işimi kurmak isterim	262	3.5146	0.54306	5.345	0.000
		ücretli çalışmak isterim	297	3.2688	0.54236		
	Belirsizliği tolere etme	kendi işimi kurmak isterim	262	2.8639	0.50215	0.826	0.409
		ücretli çalışmak isterim	297	2.8288	0.49904		
	Kendine güven	kendi işimi kurmak isterim	262	3.6527	0.58832	2.319	0.021
		ücretli çalışmak isterim	297	3.5387	0.57204		
	Yenilikçilik	kendi işimi kurmak isterim	262	3.7282	0.59965	2.445	0.015
		ücretli çalışmak isterim	297	3.6027	0.61115		

Araştırmanın birinci hipotezi olan gelecekte girişimcilik kariyeri planlayanların girişimcilik özelliği, girişimci olmayı planlamayanlara göre daha yüksektir. Bu hipotezin doğruluğu bağımsız iki örneklem t testi ile test edilmiştir ($p=0.000 < \alpha=0.05$). Buna göre, gelecekte girişimcilik kariyeri planlayanların girişimcilik özelliği, girişimci olmayı planlamayanlara göre daha yüksektir hipotezi doğrulanmıştır.

Araştırmanın ikinci hipotezi olan gelecekte girişimcilik kariyeri planlayanların kontrol odağı, girişimci olmayı planlamayanlara göre daha

yüksektir. Bu hipotezin doğruluğu bağımsız iki örneklem t testi ile test edilmiştir($p=0.056 > \alpha=0.05$). Buna göre, gelecekte girişimcilik kariyeri planlayanların kontrol odağı, girişimci olmayı planlamayanlara göre daha yüksektir hipotezi doğrulanmamıştır.

Araştırmanın üçüncü hipotezi olan gelecekte girişimcilik kariyeri planlayanların başarı gereksinimi, girişimci olmayı planlamayanlara göre daha yüksektir. Bu hipotezin doğruluğu bağımsız iki örneklem t testi ile test edilmiştir($p=0.162 > \alpha=0.05$). Buna göre, gelecekte girişimcilik kariyeri planlayanların başarı gereksinimi, girişimci olmayı planlamayanlara göre daha yüksektir hipotezi doğrulanmamıştır.

Araştırmanın dördüncü hipotezi olan gelecekte girişimcilik kariyeri planlayanların risk alma eğilimi girişimci olmayı planlamayanlara göre daha yüksektir. Bu hipotezin doğruluğu bağımsız iki örneklem t testi ile test edilmiştir($p=0.000 < \alpha=0.05$). Buna göre, gelecekte girişimcilik kariyeri planlayanların risk alma eğilimi girişimci olmayı planlamayanlara göre daha yüksektir hipotezi doğrulanmıştır.

Araştırmanın beşinci hipotezi olan gelecekte girişimcilik kariyeri planlayanların belirsizliği tolere edebilmesi, girişimci olmayı planlamayanlara göre daha yüksektir. Bu hipotezin doğruluğu bağımsız iki örneklem t testi ile test edilmiştir($p=0.409 > \alpha=0.05$). Buna göre, gelecekte girişimcilik kariyeri planlayanların belirsizlik toleransı, girişimci olmayı planlamayanlara göre daha yüksektir hipotezi doğrulanmamıştır.

Araştırmanın altıncı hipotezi olan gelecekte girişimcilik kariyeri planlayanların kendine güvenleri, girişimci olmayı planlamayanlara göre daha yüksektir. Bu hipotezin doğruluğu bağımsız iki örneklem t testi ile test edilmiştir($p=0.021 < \alpha=0.05$). Buna göre, gelecekte girişimcilik kariyeri planlayanların kendine güvenleri, girişimci olmayı planlamayanlara göre daha yüksektir hipotezi doğrulanmıştır.

Araştırmanın yedinci hipotezi olan gelecekte girişimcilik kariyeri planlayanların yenilikçilik özelliği, girişimci olmayı planlamayanlara göre daha yüksektir. Bu hipotezin doğruluğu bağımsız iki örneklem t testi ile test edilmiştir($p=0.015 < \alpha=0.05$). Buna göre, gelecekte girişimcilik kariyeri planlayanların yenilikçilik özelliği, girişimci olmayı planlamayanlara göre daha yüksektir hipotezi doğrulanmıştır.

5.3. Demografik Değişkenlere Göre Öğrencilerin Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesi

Araştırmanın sekizinci hipotezi, erkek öğrencilerin girişimcilik özelliği bayan öğrencilere göre daha yüksektir. İlgili istatistikler Tablo 4’de verilmiştir. Erkek öğrencilerin girişimcilik özelliği bayan öğrencilere göre daha yüksektir hipotezi %5 anlamlılık düzeyine göre doğrulanmamıştır ($p=0.512 > \alpha=0.05$). Erkek ve bayan öğrencilerin girişimcilik özelliği arasında fark yoktur.

Tablo-4: Cinsiyete Göre Girişimciliğin Tanımlayıcı ve Test İstatistik Değerleri

Cinsiyet	Sayı	Ortalama	Standart sapma	t	p
Erkek	321	3.4422	0.35874	0.05	0.512
Bayan	238	3.4233	0.30065		

Araştırmanın dokuzuncu hipotezi, öğrencilerin eğitim gördükleri fakülteye göre girişimcilik özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olup olmadığıdır. Araştırma, dört fakültenin son sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Farklı fakülteelerde eğitim gören öğrencilerin girişimcilik özellikleri arasında farklılık olup olmadığı varyans analizi ile test edilmiştir. Öğrencilerin eğitim gördükleri fakülteye göre girişimcilik özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. İstatistik değeri Tablo 5 ve Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo-5: Öğrencilerin Fakülteye Göre Girişimcilik Özelliklerinin İstatistik Değerleri

	Sayı	Ortalama	Standart sapma	F	P
İİBF	261	3.4961	0.32875	6.891	0.512
Mühendislik	75	3.4388	0.32156		
Fen Edebiyat	172	3.3547	0.32502		
Veteriner	51	3.3779	0.36292		
Toplam	559	3.4341	0.33508		

Tablo 6’da fakülteye göre öğrencilerin girişimcilik özelliği puanları arasındaki farklar verilmiştir. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin girişimcilik özelliği ile Mühendislik Fakültesi öğrencilerinin girişimcilik özelliği arasında fark yoktur. Ancak İktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerinin girişimcilik özelliği, fen edebiyat ve veteriner fakültesi öğrencilerine göre daha yüksektir ($p=0.000 < \alpha=0.01$ ve $p=0.09 < \alpha=0.1$)

Tablo-6: Çoklu Karşılaştırma Tukey HSD Değerleri

(I) Fakülte	(J) Fakülte	Ortalamaların farkı (I-J)	p
İİBF	Mühendislik	0.0573	0.547
	Fen Edebiyat	0.1414*	0.000
	Veteriner	0.1182**	0.090

* Ortalamalar arasındaki fark 0.01,

** Ortalamalar arasındaki fark 0.1 anlamlılık düzeyinde anlamlıdır.

Araştırmanın onuncu hipotezi, anne ve/veya babası kendi işini kurmuş olan öğrencilerin girişimcilik özelliği ile anne ve/veya babası ücretli çalışan öğrencilerin girişimcilik özelliği arasında farklılık vardır. Bu hipotez de bağımsız iki örneklem t testi ile test edilmiş ve sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir. Çalışan anne oranı düşük olduğu için sadece öğrencinin babasının çalışma biçimine göre t testi yapılmıştır. Babası kendi işinde çalışan öğrencilerle, babası ücretli olarak çalışan öğrencilerin girişimcilik özellikleri arasında farklılık olabileceği düşünülmüştür. Ancak yapılan bu araştırmada bu hipotez doğrulanamamıştır.

Tablo-7: Öğrencilerin Babasının İş Durumuna Göre Girişimcilik Özelliğine İlişkin Tanımlayıcı ve Test İstatistik Değerleri

Babanın iş durumu	Sayı	Ortalama	Standart sapma	t	p
Kendi işinde çalışıyor/emekli	264	3.4293	0.34091	0.324	0.746
Ücretli olarak çalışıyor/emekli	295	3.4385	0.33030		

Araştırmanın onbirinci hipotezi, öğrencilerin girişimcilik özelliği ile ailesinin aylık ortama geliri arasında ilişki vardır. Bu hipotezin doğruluğunun sınanmasında korelasyon analizi kullanılmıştır. Öğrencinin girişimcilik özelliğiyle, öğrencinin ailesinin aylık ortalama geliri arasında %1 anlamlılık düzeyinde aynı yönlü düşük düzeyde bir ilişki olduğu doğrulanmıştır ($r=+0.13$) ($p=0.005 < \alpha = 0.01$).

Araştırmanın onikinci hipotezi, yaşamlarının büyük bölümünü geçirdiği yerleşim yerine göre öğrencilerin girişimcilik özellikleri farklılık göstermektedir. Bu hipotezde %5 anlamlılık düzeyinde doğrulanmıştır ($p=0.013 < \alpha = 0.05$). Yaşamlarının büyük bölümünü ilde geçiren öğrencilerin girişimcilik özelliği, il dışındaki küçük yerleşim yerlerinde (ilçe, kasaba, köy) geçiren öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo-8: Öğrencilerin Yaşamlarının Büyük Bölümünün Geçtiği Yerleşim Yeri Yerine Göre Girişimcilik Özelliğine İlişkin İstatistiksel Değerler

Yaşamlarının büyük bölümünün geçtiği yerleşim yeri	Sayı	Ortalama	Standart sapma	t	p
Köy, kasaba veya ilçe	198	3.3860	0.31318	-2.48	0.013
İl	359	3.4593	0.34465		

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Girişimcilik literatürü incelendiğinde son 20 yılda girişimcilikle ilgili araştırmalarda ve uygulamalarda giderek yenilenen ve güçlenen bir eğilim gözlemlenmektedir. Girişimcilikle ilgili çalışmaların gelecek yıllarda da artarak devam edeceği tahmin edilmektedir. Özellikle 1990'lerden sonra Çin ekonomisinin dünyaya açılması, Avrupa ve Sovyet Rusya'daki komünist bloklun yıkılması, dünyadaki ekonomik daralma ve son yıllardaki yüksek işsizlik oranları bu süreci hızlandırmakta ve girişimciliği, hem uygulamacıların hem de akademisyenlerin ilgi odağı haline getirmektedir. Girişimciliğin öneminden kaynaklanan bu ilgi akademisyenleri daha çok girişimciliği, girişimci birey perspektifinden ele almalarına neden olmuştur. Bu durum akademisyenlerin ve araştırmacıların ilgisini geleceğin potansiyel girişimcileri olarak görülen üniversite öğrencilerinin üzerine çekmeye başlamıştır.

Lisans eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik özelliklerine ilişkin yapılan bu araştırmada, öğrencilerin girişimcilik özelliğinin birden beşe kadar puanlamasında, ortalama değer 3.43 olarak bulunmuştur. Bu değerde öğrencilerin girişimcilik özelliği olduğunu göstermektedir. Kişilerin girişimcilik özelliğini belirleyen altı alt özellik vardır. Bu alt özellikler puan sıralamasında en yüksekte en düşüğe doğru, yenilikçilik, kendine güven, başarı gereksinimi, kontrol odağı, risk alma, belirsizliği tolere etme şeklinde sıralanmıştır.

Girişimci olma eğilimine sahip öğrencilerin(girişimcilik kariyeri planlayanların) girişimci olma eğilimine sahip olmayan öğrencilere göre daha fazla girişimcilik özellikleri olduğu ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan gelecekte girişimci olma eğilimine sahip öğrencilerin girişimci olma eğilimine sahip olmayan öğrencilere göre daha fazla risk alma, kendine güven duyma ve yenilikçilik özelliği sergiledikleri görülmektedir. Ancak, içsel kontrol odağı, başarı gereksinimi ve belirsizliğe karşı tolerans özellikleri bakımında bu iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar çıkmamıştır.

Öğrencilerin girişimcilik özelliğinde, cinsiyetin bir etkisi olup olmadığı incelenmiştir. Erkek ve bayan öğrencilerin girişimcilik özellikleri arasında

farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin girişimcilik özelliğini belirleyen faktörlerden birisi de alınan eğitim türüdür. Bu çalışmada dört farklı alanda eğitim veren fakültelerin son sınıf öğrencilerinin girişimcilik özellikleri değerlendirilmiştir. Farklı alanlarda lisans eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik özellikleri arasında farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İktisadi ve idari Bilimler Fakültesinde eğitim gören öğrencilerin girişimcilik özellikleri, Fen Edebiyat ve Veteriner fakültesinde eğitim gören öğrencilere göre daha yüksektir. Bireylerin, annesinin ve babasının iş hayatının biçimi, kişinin girişimcilik özelliğini belirlemede etkisi olabilir. Bu etkinin varlığına ilişkin yapılan değerlemede, babası kendi işinde çalışan öğrencilerle, babası ücretli çalışan öğrencilerin girişimcilik özelliklerinde bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak bu tür araştırmaların, sınırlı kitleleri hedef alması(sadece lisans düzeyindeki son sınıf öğrenciler), sadece algıya dayalı ölçeklerin kullanılması ve sadece değişkenler arasındaki ilişkilere yoğunlaşması gibi kısıtlarının yanında girişimciliğe ve girişimcilik eğitime bazı katkılarından söz etmek mümkündür. Girişimciliğin toplumda ve ekonomik hayatta giderek artan önemi dikkate alındığında girişimcilik özelliklerinin belirlenmesi ve gelecekte girişimci olmayı planlayanlarla planlamayanlar arasındaki farkların ortaya çıkarılması önemli bir katkı olarak değerlendirilebilir. Özellikle gelecekte girişimci olmayı hedefleyenlere yönelik gerek devlet gerekse eğitim kurumları tarafından çeşitli programların başlatılması ve bu programların şekillendirilmesine bu ve benzeri çalışmalar girdi sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Arslantaş, C.C. (2001) "Girişimcilikte Yaratıcılık ve Yenilik", **İ.Ü. İşletme Fak. İşletme İktisadi Enstitüsü Yönetim Dergisi**, 12(38), 17-23.
- Churchill, N.C. (1992) **Research Issues in Entrepreneurship**, In Sexton, D.L.; Kasarda, J.D.,eds., *The State of The Art of Entrepreneurship*, Boston, MA: PWS-KENT.
- Coulter, M. (2003) **Entrepreneurship in Action**, (second ed.), New Jersey: Prentice Hall.
- Culhane, J., H. Marie (2003) **The Entrepreneurial Orientation-Performance Linkage in High Technology Firms: An International Comparative Study**, Thesis for The Degree of Doctor of Philosophy, Graduate School of The University of Massachusetts Amherst.

- Dollinger, M.J. (1999) **Entrepreneurship: Strategies and Resources** (second ed.), Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Gartner, W.B. (1988) “Who Is An entrepreneur?” Is The Wrong Question, **American Journal of Small Business**, 12(4), 11-32.
- Gürol, M.A. (2000) **Türkiye’de Kadın Girişimci ve Küçük İşletmesi: Fırsatlar, Sorunlar, Beklentiler ve Öneriler**, Ankara: Atılım Üniversitesi Yayını-2.
- Hisrich, R.D. and M.P. Peters, (1995) **Entrepreneurship: Starting, Developing, and Managing a New Enterprise** (3. ed.), Chicago: Irwin.
- Hisrich, R. D. and M.P. Peters (2002) **Entrepreneurship**, (5th ed.), New York: McGraw-Hill/Irwin.
- Kaya, N. (2001) “İşletmelerde Girişimcilik Özelliği Yüksek Çalışanların Gütülenmesi”, **9.Ulusal Yönetim Organizasyon Kongresi Bildiriler**, 24-26 Mayıs, 541-551.
- Kets De Vries, M.F.R., (1977) “The Entrepreneurial Personality: A Person at The Crossroads”, **Journal of Management Studies**, 14(1), 34-57.
- Koh, H.C. (1996) “Testing Hypotheses of Entrepreneurial Characteristics: A study of Hong Kong MBA Students”, **Journal of Management Psychology**, 11(3), 12-25.
- Kutaniş, R.Ö., S. Bayraktaroğlu ve Ö. Bozku (2006) “Girişimcilik Eğilimi ve Tecrübesinde Kişilik Özellikleri Önemli mi?”, **14. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi**, Erzurum, 389-395.
- Littunen, H. (2000) “Entrepreneurship and Characteristics of The Entrepreneurial Personality” **International Journal of Entrepreneurial Behaviour and Research**, 6(2), 295-310.
- Low, M.B., and I.C., MacMillan (1988) “Entrepreneurship: Past Research and Future Challenges”, **Journal of Management**, 14(2), 139-161.
- Lumpkin, G.T. and B. Erdogan, **If Not Entrepreneurship, Can Psychological Characteristic Predict Entrepreneurial Orientation**, <http://www.usasbe.org/knowledge/proceedings/1999/Lumpkin.pdf> (29.07.2004)
- McClelland, D.C. (1961) **The Achieving Society**, New York: Collier-Macmillan.
- Özdamar K. (2004) **Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi**, Eskişehir: Kaan Kitabevi, 633.

Naktiyok, A. (2004) **İç Girişimcilik**, İstanbul: Beta Yayınları.

Rotter, J.B. (1966) **Generalized Expectancies for Internal Versus External Control of Reinforcement**, *Psychological Monographs: General and Applied*, 80(1), 609.

Schumpeter, J.A. (1934) **The Theory of Economic Development**, Cambridge MA: Harvard University Press.

Sexton, D. L. and N. Bowman (1985) "The Entrepreneur: A Capable Executive and More", *Journal of Business Venturing*, 1(1), 129-140.

Tekinay, N.A. (2003) "Dünyada Kadına Teşvik", *Capital*, 11(Şubat), 106-110.

Timmons, J.A. (1994) **New Venture Creation: Entrepreneurship for the 21. Century**, (4th ed.), Burr Ridge, IL: Irwin Press.

William R. P. **Entrepreneurial Contexts and Traits of Entrepreneurs**, [http://services.bepress.com/eci/teaching/8-\(20.07.2004\)](http://services.bepress.com/eci/teaching/8-(20.07.2004)).

Wang, C.K. and W. Poh-Kam (2004) **Entrepreneurial Interest of University Students in Singapore**, *Technovation*, (24), 163-172.

William R. P., **Entrepreneurial Contexts and Traits of Entrepreneurs**, [http://services.bepress.com/eci/teaching/8-\(20.07.2004\)](http://services.bepress.com/eci/teaching/8-(20.07.2004)).